

Цана асобнага нумару 20 гр.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 16 (163) Вільня, Серада 15 Лютага 1928 г. Год IV.

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Зямля сялянству бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамская вул. № 8, кв. 1.
(Wilno, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача сьвята.
Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадзкая, літэратурная і гаспадарчая газэта.
— ВЫХОДЗЕ Ў СЕРАДУ І СУБОТУ. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 2 зл., на шэсьць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграніцы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Дрэва сьмерці.

У Біблії напісана, што Бог, стварыўшы рай і першага чалавека для жыхарства ў ім, сказаў таму чалавеку: можаш есьці плады ад усіх дрэваў, толькі плады аднаго дрэва ня еш, бо памрэш. Чалавек праз нейкі час трымаўся боскай забароны, але-ж спакусіла яго жонка. Першы чалавек зьеў плод забароненага дрэва і памёр.

У палітычным жыцьці Беларускага Народу таксама ёсьць адно дрэва, на якім растуць такія самыя сьмяротныя плады, як на біблійным райскім дрэве. Гэта дрэва—цалаваньне бота ў паноў і дужых гэтага сьвету, што называецца лякайскім ўгодніцтвам і прадажніцкаю здрадаю інтарэсам Беларускага Народу ў яго барацьбе і змаганьні за свае правы і належнае яму месца пад сонцам. Прааналізуем гэтую справу...

Некалькі гадоў таму назад эндэцкі ўрад братоў Грабскіх парадзіў Паўлюкевіча. І вось, гэты Паўлюкевіч, які выдае сябе за доктара мэдыцыны, а па некаторым дадзеным, будучы вэтэрынарным фэльчарам, пачаў рабіць угодніцкую палітыку, пачаў баламуціць беларускія прапоўныя гушчы дзеля атрымоўванае субсыдыі. Але-ж гэтая праца Паўлюкевіча не дала яго гаспадаром абсалютна нічога, а сам Паўлюкевіч аскандаліўся і, такім чынам, палітычна памёр.

За верную службу Паўлюкевіч атрымаў, як баявы інвалід, канцэсію на адзінага роду ў Польшчы грашовую грайку. Месца-ж Паўлюкевіча, роўна год таму назад, заняў б. акцызны ўрадовец, Фр. Умястоўскі.

Але-ж, вельмі хутка сутнасьць працы Умястоўскага выясьнілася. Беларускі Народ зразумеў, што гэта воўк у авечай скуры... А калі так, дык і Умястоўскі, укусіўшы ўгодніцкага хлеба, таксама, як Паўлюкевіч, пашоў на змарку, далоў з палітычнага жыцьця.

Беларускі Народ цяпер ужо добра ведае хто такі Паўлюкевіч і Умястоўскі і дзеля гэтага, палажыўшы іх у палітычную магілу, ужо ніколі ня дасьць ім ніякае магчымасьці падняцца ізноў.

Пустое месца, па благой памяці Паўлюкевічу і Умястоўскім, заняў „наўчоны спадар“ Янка Станкевіч.

Вось як гэта сталася:

„Kurjer Wileński“ зьяўляецца органам польскіх дэмакратаў і становіць быццам нешта лібэральнае. У процівагу першым двум польскім групам (эндэкі з „Dziennika Wileńskiego“ і абшарнікі - манархістыя з польскага „Słowa“), дэмократычная група адзначаецца тым, што яна глядзіць на беларускі нацыянальны рух зырчэйшымі вачыма. Паны дэмократы існаваньне Беларускаго Народу лічаць фактам і нацыянальны рух—актуальным і нават магутным, што іх таксама, як і эндэкаў, вельмі трывожыць. Трывожыць іх прыбой з беларускіх палёў... А калі гэдак, дык і яны прыкладаюць натугі, каб польскасьцю апанаваць беларускі рух, і імкнуцца да таго, каб кіраваць беларускім нацыянальным рухам.

Дык вось, у мэтах барацьбы з нацыянальным рухам яны выставілі—фэдэралізм і жадаюць увайсьці ў супрацоўніцтва з беларускімі групамі, а такім чынам біць Беларусаў беларускімі рукамі.

Мы памятаем, як прыхільна адносіліся дэмократы да Паўлюкевіча; яны думалі што Паўлюкевіч зьдзейсьніць іх жаданьне. Але-ж гэтая праца не дала вынікаў, бо народ за Паўлюкевічам, які павёў адкрыта палянафільскую палітыку, не пайшоў.

Бачачы кампрамітацыю Паўлюкевіча перад народам, дэмократы пакінулі яго і, як інваліду, далі канцэсію, каб ён меў кавалак хлеба...

Не бяз іх выплыў на паверх палітычнага жыцьця Умястоўскі, які таксама павёў адкрытае палянафільства. Умястоўскі на польскія грошы пачаў сеяць сярод Беларусаў польскую культуру і... фэдэрацыю, пад польскім верхаводзтвам. Ясна, што Умястоўшчына, таксама як і Паўлюкевічаўшчына, збанкрутавала.

Вынікі адкрытага палянафільства далі доказ паном дэмакратам, што гэтакім спосабам нічога ня будзе. І вось, пасьля гэтакіх няўдачных пробаў паны польскія дэмакраты пачалі шукаць іншых Беларусаў, каб ужо новымі замаскованымі спосабамі разьбіваць беларускі нацыянальны рух.

На гэты раз цёмная доля падарыла ім „наўчонага філёлёга“ Янку Станкевіча, які знаходзіцца ў асабіста прыяцельскіх адносінах з некаторымі супрацоўнікамі „Kujera“. З іх фактычнай дапамогай пад фактычным сваім кіраўніцтвам Янка Станкевіч пачаў выдаваць газэту „Народ“.

Ведама, што Янка Станкевіч пры дапамозе польскіх дэмакратаў будзе мець магчымасьць весьці баламутную і правакацыйную працу, але-ж ад гэтае працы Беларусам будзе шкода, а Янку Станкевічу пэўна пападзе кавалак хлеба ды з маслам ад паноў польскіх дэмакратаў.

Гэтак пісала „Сялянская Ніва“ ў № 49 (100) за 1927 год. Проці гэтага ніхто, ані „Кур'ер“, ані сам Я. Станкевіч, нават не запярэчылі. Выходзечы з вышэй паданага, мы зазначаем, што Янка Станкевіч укусіў пладоў з „Дрэва сьмерці“. А калі так, дык ясна, што ён памрэ.

Першага чалавека ў боскім раю на грэх спакусіла жонка, а Янку Станкевіча — грошы і тое прывілегіраванае палажэньне, якое ён займае цяпер сярод некаторых польскіх колаў. Маючы грошы, Янка Станкевіч наняў сабе некалькі хлапцоў, на жаль, быўшых актыўных і выдатных грамадзістаў, ды распачаў энэргічную працу, мецячы папасьці ў Сойм. У мэтах гэтага Я. Станкеўчык выставіў сьпісак кандыдатаў у некаторых акругох пад назовам: „Беларускія сяляне і работнікі“. Па Віленскім і Лідзкім окрузе на першым месцы стаіць сам Янка Станкевіч, па Наваградзкім—Чатырка, а па Сьвянцянскім—Ю. Мурашка.

Беларускія выбаршчыкі павінны ведаць гэта і ні ў якім выпадку не павінны даць ані воднага свайго голасу за сьпісак пад вышэйшым назовам, памятаючы, што гэта сьпісак польскіх, г. зв., дэмакратаў, якія жадаюць правясьці ў Сойм сваіх пакорных служак — Янку Станкевіча, Чатырку і інш.

Няхай ведае „наўчоны спадар“ Янка Станкеўчык і яго кумпанія, што з забароненага дрэва, з „дрэва сьмерці“ нельга есьці пладоў. Мы павінны даказаць, што прадажніцтва і скурніцтва не праходзяць бяскарна!

Прадвыбарныя красачкі.

Інструктар Бел. Цэнт. Аб'яд. Выб. К-ту Блёку Нац. Менш. А. Краўчонак заснаваў у месьце Саколцы Павятовы Камітэт гэтага-ж Блёку і паведаміў аб гэтым Сакольскае Стараства.

25 студзеня Сакольскае Стараства прыслала Краўчонку паперу за № 2792/III наступнага зьместу:

„На паведамленьне аб адчыненьні ў Саколцы ў памешканьні пры Гродзенскай вул. № 43, Бел. Павятовага Аб'яд. Выб. К-ту Нац. Менашас. паведамляю, што Старaства прыме да ведама паведамленьне аб адчыненьні ўспомненага Камітэту залежна ад аказаньня довадаў, якія-б сьцьвярджалі, што Вы, як старшыня гэтага Камітэту, маеце польскае грамадзянства і чыннае выбарнае права.

Да часу аказаньня павышшых дакумантаў адчынены Камітэт ня можа быць чынным.

Ад гэтае пастановы маеце права адклікацца ў Беластоцкае Ваяводзтва ў працягу 14 дзён ад часу атрыманьня яе. Стараста Вольскі“.

У наступны дзень паліцыя арыштавала Краўчонка і забрала ад яго ўсе дакументы, якія ён меў пры сабе. Прытрымаўшы гадзін 3 у паліцыі Краўчонка выпусьцілі. Трэба адзначыць, што перад звальненьнем Краўчонка, паліцыянты прынясьлі яму вышэй паданае паведамленьне і сказалі, каб ён ехаў у Вільню, бо тутака (ў Сакольскім павеце) Беларусаў няма.

Пакуль вялася перапіска са Старaствам, гр. Краўчонак пасьпеў зрабіць два мітынгі, дзе Блёк Нац. Менш. меў вялікі пасьпех.

Для ўрэгуляваньня справы прыехаў з Беластоку ў Саколку кіраўнік Акр. Выб. Камітэту Юхневіч, які замовіў 300 штук абвестак аб скліканьні мітынгаў (форма іх падаецца ніжэй).

І вось раніцаю, 30 студзеня, чакаючы ў Павятовым К-це Краўчонка, да Юхневіча прышлі 2 шпадоўнікі з уласьнікам друкарні і канфіскавалі 293 штукі гэтых абвестак. Акрамя гэтага забралі з сабою вывеску Камітэту, якая была сарвана ўвечары 29 студзеня. Юхневіча такжа павялі на пастарунак, дзе сьпісалі пратакол канфіскаты, а потым выпусьцілі на ўсе 4 стараны, сказаўшы: „Idź pan sobie, tutaj Białorusinów niema“.

Па выхадзе з паліцыі Юхневіч падаў пракурору Беластоцкага Акружнага Суду заяву наступнага зьместу:

„Як інструктар Белар. Цэнтр. Аб'яд. Выб. К-т Блёку Нац. Менш., 29 студзеня б. г., будучы ў месьце Саколцы ў друкарні Кацэнэленбога і Шпітальскага я замовіў друкі—абвесткі склікаць мітынгі ў колькасьці 300 штук. 30 студзеня, г. зн. назаўтра па выкананьні друкаў, прынёс іх у памешканьне свайго знаёмага Антона Краўчонка, выбарнага інструктара на Сакольскі павет, які пражывае пры Гродзенскай вул., № 43. Цераз некалькі мінут пасьля майго прыходу ў гэтае памешканьне, зьявіліся да мяне чыннікі сьледчага ўраду ў Саколцы разам з уласьнікам друкарні і, як мне азнаймілі, па распараджэньню Сакольскага Старасты, арыштавалі друкі ў колькасьці 293 штук. Мяне павялі на пастарунак паліцыі, дзе напісалі пратакол канфіскаты і потым збадалі мяне ў гэтай справе ў сьледчым урадзе Павятовай Каманды. Сьледчы ўрад вінаваціць мяне ў тым, быццам я нялегальна распаўсюджваю лістоўкі з недазволеным адноснымі ўладамі зьместам.

Стараючыся аб звароце друкаў, я зьвярнуўся ў Аддзел Бясьпечнасьці Сакольскага Старaства, дзе паведамілі мяне, што друкі разам са справаю будуць скіраваны да п. Пракурора.

Прымаючы пад увагу, што я зьяўляюся грамадзянінам Рэспублікі, маю чыннае і пасыўнае выбарнае права, дык думаю, што маю права, заказваць падобныя друкі і расплякатоўваць там, дзе маю склікаць прадвыбарны мітынг, папярэдзіўшы аб гэтым адносную ўладу праўным спосабам.

У дадатак маю гонар зазначыць, што да складу Белар. Павятовага Выбар. Кам. Блёку Нац. Менш. ў Саколцы не належу, а друкі заказаў на ўласную руку, як інструктар, бяз ніякага паразуменьня з якім-колечы Камітэтам.

У выніку павышшага маю гонар ветліва прасіць п. Пракурора Беластоцкага Акружнага Суду зьвярнуць мне гэтыя друкі.

Канстанцін Юхневіч.
31 студзеня 1928 г.
м. Беласток“.

. . . .

Зьмест сканфіскаваных абвестак быў напісаны ў польскай і беларускай мовах.

А напісана было вось што:

Увага.

Сягодня ў . . . 1928 г. а гадз. . . . . пп. у м . . . вуліца . . адбудзецца сялянскі мітынг. Будуць прамаўляць прадстаўнікі Белар. Цэнтр. Выб. Кам. Блёку Нац. Меншасьцяў.

Шаранчы.

І куды вас гэтак многа,
Ці ня ў вёску к' нам крычаць,
Абяцаць чаго-якога,
Каб за вас галасаваць?!

Э, пустыя вашы гукі!
Кіньце грудаі надрываць, —
Мы ўжо знаем вашы штукі
І што можаце вы даць...

Годзе вам круціць рукамі
Ды даваць нам школ, зямлі, —
Каб вы тое мелі самі,
Што дагэтуль нам далі!...

Не памогуць і прымусы,
Галасы вам нашы ўзяць,
Ўсё дарма, бо Беларусы
Йдуць за БЛЁК галасаваць!

Усе як ёсьць за восемнастку
Аддадзём мы голас свой,
Вы-ж паночкі сваю ласку
Дык спаўняйце над сабой!

Вясковы.

Перамога Нацыянальнай Беларускай ідэі.

У Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт Блёку Нацыянальных Меншасьцяў паступілі 2 заявы, зьмест якіх падаём ніжэй:

1) „Пазнаёміўшыся з праграмаю і лёзунгамі павышшага Выбарнага Камітэту, я, Язэп Тумас, паводле свайго ўласнага пераканацьня даўно ўжо парваў усялякія зносіны з был. NPCh. і ўступаю ў Бел. Аб'яд. Выб. К-т блёку нац. мен. і прашу залічыць мяне супрацоўнікам гэтага К-ту. Адначасна прызываю і заклікаю ўсіх маіх знаёмых зрабіць гэта-ж самае. Язэп Тумас, вёс. Тургелі, Віл.-Троцкага павету. 7 лютага 1928 году“.

2) „Пазнаёміўшыся з праграмаю і лёзунгамі павышшаго Выб. Камітэту, я, Уладыслаў Сенковіч, былы супрацоўнік „PSL—Wyzwolenie“ і сьведама пераканаўшыся, што з польскаю арганізацыяю нічога супольнага мець не магу—прашу Аб'яднаны Камітэт прыняць мяне ў лік сваіх супрацоўнікаў. У Сеньковіч, вёска Салечнікі, Віл.-Троц. павету. 7 лютага 1928 г.“.

Выбарная фільма.

Рэзалюцыя Лідзкага зьезду.

Зьезд прадстаўнікаў-выбаршчыкаў у Сойм і Сэнат Лідзкага выбарнага округу з паветаў: Лідзкага, Ашмянскага, Валожынскага, Маладэчанскага і Вялейскага, выслухаўшы даклады: старшыні і прадстаўніка Бел. Аб'ядн. Выбарн. Камітэту і даклады прадстаўнікаў ад выбаршчыкаў з мяйсцоў—увaход Беларускага Цэнтральнага Аб'яднанага Выбарнага Камітэту ў Блёк Нацыянальных Меншасьцяў у Польшчы зьезд прызнае за правільны шлях палітыкі і, выражаючы поўнае давер'е Бел. Цэнтр. Аб'яднанаму Выбарнаму Камітэту, зьезд заклікае ўсіх выбаршчыкаў-Беларусаў ісьці на выбары ў Сойм і Сэнат за сьпіскам Блёку Нацыянальных Меншасьцяў у Польшчы і галасаваць на № 18.

Шаранча.

Згодна прэсавых справаздачаў мы налічылі, што ў:

Віленскім выбарным вокрузе падана 16 сьпіскаў кандыдатаў на паслоў у Сойм і Сэнат,

Сьвянцянскім — 14 сьпіскаў,
Лідзкім — 15 „
Навагрудзкім — 15 „
Беластоцкім — 16 „
Горадзенскім — 14 „

Прадстаўнікі ад кожнага гэтага сьпіску як мага стараюцца заманіць выбаршчыкаў, каб здабываць іх галасы. Вось чаму выбаршчыкі-Беларусы павінны адбівацца ад гэтае шаранчы адзіным спосабам — падаць свой голас за сьпісак № 18, які зьяўляецца сьпіскам Беларускага Цэнтральнага Аб'яднанага Выбарнага Камітэту.

Як павінна выглядаць выбарная картачка.

Паводле закону, картачкі да галасаваньня павінны быць з белай чыстай паперы. Нумар на картачцы можа быць надрукаваны, або напісаны; апрача лічбы нумару ніякіх знакоў не павінна быць; адваротная старана павінна быць чыстая.

Ніжэй падаём выгляд такой картачкі.

18

Браты, Беларусы!

Выбары 4 і 11 сакавіка ў Сойм і Сэнат будуць для нас, Беларусаў, палітычным акзамінам нашай сьвядомасьці і арганізованасьці. Калі мы цяпер здалеем выявіць гэтыя дзьве вялікія рэчы, дык перамога за намі.

Браты, сяляне і работнікі! Добра зразумейце і запамятайце, што толькі супольны, аб'яднаны шлях змаганьня і барацьбы за сваю долю і будучыню можа прынясьці нам перамогу. Той, хто не разумее гэтага і разьбівае нашыя галасы, той зьяўляецца толькі ворагам свайго Народу.

Аглянецеся назад, на мінулыя выбары 1922 году. Хто, як ня мы, Беларусы, сваей несьвядомасцью аддалі палавіну сваіх мандатаў Пэпээсам і „Вызваленцам" (№ 2 і 3), галасуючы за гэныя, чужыя нам партыі. Хто, як не яны, здабыўшы нашыя галасы, працавалі ў Сойме нам на шкоду — галасуючы за раздачу нашай зямлі асаднікам і за грашовыя для іх дапамогі. Хто, як не яны, калі ня яўна, дык моўчкі, прапускалі крыўдзючыя нас законы і пастановы. Гэты абман, калі ня ўсе мы, Беларусы, дык большая частка нас, ведае і цяпер мы не павінны дапусьціць новай памылкі, памятаючы, што толькі свой за свайго заступіца і бараніць будзе. Тады нас ашуквалі пекнымі славамі ў сваіх праграмах, баламуцілі рэлігійнаю розьніцаю — праваслаўных і каталікоў Беларусаў. Але браты, сяляне і работнікі! Вы павінны зразумець, што рэлігія нас ня дзеліць· Мясцовае жыхарства нашае, ці каталік, ці праваслаўны — гэта працоўныя Беларусы.

Цяпер, пасьля няўдалага акзаміна 1922 году, Вы павінны добра зразумець свае памылкі і гэтак арганізавацца, прыступаючы да новых выбараў 4 і 11 сакавіка, каб не прапаў і не паслужыў нам на шкоду ні водзін беларускі голас.

Не забудзьце, што на выбарах у 1922 годзе Вашых верных змагароў — паслоў-беларусаў, даў толькі Блёк Нацыянальных Меншасьцяў. Ён дасьць Вам і цяпер, па сьпіску № 18.

Кожны сьвядомы Беларус, павінен добра ведаць, што толькі супольнымі сіламі з таксама пакрыўджанымі выбарным законам меншасьцямі, мы здалеем здабыць больш мандатаў, каб змагацца ў парляманце за належныя нам правы. Толькі, або яўныя афэрыстыя, псэўда—беларусы з парт'яў розных Умястоўскіх ды Паўлюкевічаў, ды Янка Станкевічаў будуць баламуціць Вам галовы, каб разьбіць беларускія галасы, або іншыя маласьведамыя беларускія арганізацыі, якія не даюць сабе адказу, што ўсялякае паасобнае выступленьне са сваім сьпіскам паміма агульнага выбарнага фронту народных меншасьцяў, будзе вялікай шкодай і крыўдай Беларускаму Народу і пойдзе на карысьць ворагам.

Памятайце, што ўвесь цяжар нацыянальнага і сацыяльнага змаганьня падае на Блёк Народных Меншасьцяў.

Усе, як адзін, галасуйце за сьпісак № 18!

Беларускі Цэнтр. Аб'ядн. Выбар. Камітэт
Блёку Нацыян. Меншасьц.
Вільня, Вострабрамская 8—1.

Беларускі Пасольскі Клюб

і яго праца у Сойме і Сэнаце у 1922—1927 г.

(Канчатак).

Цяпер яшчэ адна справа: **унутраныя адносіны ў Пасольскім Беларускім Клюбе.** Гэтыя адносіны не хацелася-бы нават выносіць на трыбуну, але ў гэты час, час справаздачы, мы павінны быць зусім шчырымі перад вамі, грамадзяне. З пачатку праца наша йшла дружна. Праўда, былі невялічкія спрэчкі адносна да тактыкі, дзеля чаго мяняўся нават склад прэзыдыуму клюбу, але далей гэтага ня йшло. З 1925 году пачалася нейкая разьбежнасьць, частка паслоў стала часьцей і часьцей закідаць другой, быццам, тая ня досыць энэргічна працуе сярод Народу, што на соймовай трыбуне ўсё роўна нічога ня зробіш і г. далей, і стала імкнуцца да стварэньня асобнага клюбу. Колькі разоў паднімалася гэтае пытаньне, і некалькі разоў удавалася ўсёж-такі адстаяць нашу еднасьць. Мы стаялі на становішчы тым, што, калі вам трэба, — тварыце якую хочаце партыю, але, не як асобны клюб, а як фракцыю таго самага клюбу. Каб усё-ж такім чынам нашаму клюбу астацца адзіным прадстаўнікам Беларускага Народу. Так зрабіў, напр. Сялянскі саюз, які, стварыўшы партыю аднак не аддзяліў сваіх беларускіх паслоў ад клюбу. Думаю, што гэта нарэшце ўдалося-б стварыць і з „Грамадой", калі-б тут не ўмяшаліся зусім чужыя ўплывы і чужая, зусім не беларуская, рука з Варшавы. Дзякуючы уплыву польскага пасла Ваявудзкага прыймаўшага дзеяльнае ўчасьцьце ў стварэньні „Грамады" і, галоўнае, выдзяленьні яе з Беларускага Клюбу і прыняцьці ёю зусім іншага кірунку.

Так, чужыя рукі нас падзялілі, чужыя перашкаджалі і злучыцца.

Але ўсё-ж такі я павінен заўважыць, што і пасьля падзелу з „Грамадой" там, у Сойме, мы працавалі з ёю ў поўным кантакце што да нацыянальных пытаньняў. Працавалі ў гэтых пытаньнях, можна сказаць, як адзін клюб. Няпраўда тое, быццам сваркі з імі пачаліся ў нас там, у Сойме. Гэты наш кантакт захаваўся да самага канца і сьведчыць аб гэтым тое, як горача бараніў „Беларускі Клюб" арыштаваных паслоў з „Грамады". Вы напэўна чыталі ў газэтах прамовы паслоў Рагулі і Ярэміча, але трэба было бачыць тое, што было там, у Сойме, падчас паседжаньня аб выдачы паслоў, каб мець уяўленьне аб гэтым. Ня там, у Варшаве, а тут, у Вільні, знайшлася нядобра скіраваная воля, якая асабіста перасварыла ўсіх нашых „гэнэралаў", якая давяла нашае разьдзяленьне да становішча, пры якім стала немагчыма злучэньне ў вярхох.

Але мы чуем і добра ведаем, што гэта разьдзяленьне не даходзіць да нізу, што там, у гушчах, у нізох сваіх, Беларускі Народ—адзіны Народ, што ён імкнецца да адзіных нацыянальна-сацыяльных мэтаў і да гэтай адзінасьці, да гэтага злучэньня ў адзін фронт, **мы яго завём і верым, што за гэтай ідэяй ён пойдзе!**

Вось у кароткіх словах увесь агляд нашае соймавай і сэнацкай працы за гэтыя пяць гадоў. Вы бачылі, у якіх абставінах, у якіх варунках, яна працякала, нічога не магчыма было рабіць, а ні ў сэнсэ законадаўчым, бо мы ня мелі патрэбнай для гэтага большасьці галасоў, ані ў сэнсе ўплываў на ўладу выканаўчую, якая ў большай часьці не хацела ісьці на спатканьне нашым інтарэсам. Нам аставалася ледзь не адно,—крычаць, як сіла, аб нашых балячках, і мы крычалі на ўвесь сьвет так, як толькі могуць крычаць ад болю. І ўсё-ж такі, ня гледзячы на цяжкія варункі працы, гледзячы зусім безстаронна, ня можна сказаць таго, каб яна асталася бяз яўных, рэальных рэзультатаў. Я ўжо казаў ў пачатку аб тым, **як пашырылася наша беларуская сьвядомасьць за гэтыя гады,** як пашырылася беларуская культура. Хто аддае сабе справаздачу ў гэтым, хто прыглядаўся да нашага жыцьця, той ня можа ня прызнаць і не адзначыць таго, што ў значнейшай меры гэта ёсьць рэзультат працы вашых паслоў!

І ня толькі пашырылася сьвядомасьць унутраная. Справа беларускага руху **цяпер ужо вышла з межаў нашае Бацькаўшчыны,**-яна стала справай міжнароднай. Аб нас і нашым руху ведаюць і гавораць у-ва ўсім сьвеце. Беларускія паслы прыймалі ўдзел у міжнародных канфэрэнцыях. Паслы: Тарашкевіч, Ярэміч і Рагуля ня раз выяжджалі ў нашых нацыянальн. справах за граніцу. А найбольшае значэньне ў гэтым сэнсе мела ўтварэньне меншасьцёвай часопісі „Natio", якая выдаецца ў Польшчы і ў якой стацьці аб нашых справах друкуюцца на чатырох мовах: польскай, францускай, нямецкай і ангельскай. З гэтай часопісі ўвесь сьвет чэрпае інфармацыі аб гэтым руху. У ўтварэньні гэтай часопісі ад нашага „Беларускага Клюбу" прыймаў чынны ўдзел пасол Ярэміч.

Падрахоўваючы ўсё сказанае, што павінны мы прызнаць і што адзначыць? Нялоўка гаварыць аб самым сабе, асабліва хваліць сябе. Але ўсё-ж, сьмела перад Вамі мы маем права сказаць наступнае.

Наагул, можна рабіць нам закіды ў тым, што мы ня тое рабілі, што трэба, ці ня ўмелі рабіць,—бо ішлі-ж мы у ўставадаўчыя палаты яшчэ першы раз, ніхто з нас ня быў у іх, і гэта пяцёхгадовая парлямантарная праца была для нас добрым унівэрсытэтам палітычнай навукі,—але ніхто ня можа закінуць нам таго, што мы гэтую працу вялі нясумленна і не старанна, скажу больш: не афярна!

В. Баргановіч.

З жыцьця Польшчы.

Гутарка Залескага і Біржышкі.

У сувязі з тым, што хутка маюць распачацца новыя перагаворы Польшчы з Літвою, польскія газэты падаюць да ведама размову міністра замежн. спраў Залескага з літоўскім журналістым, прафэсарам Біржышкаю, які гэтымі днямі госьціць у Польшчы.

У размове праф. Біржышка опытаў мін. Залескага, як разумець тое, што Польшча ў гандлёвы дагавор з Эстоніяю ўнясла „літоўскую кляўзулю" і дамагаецца яе ў дагаворы з Латвіяю—мін. Залескі адказаў, што Польшча хацела гэтым падчыркнуць прывілейнае палажэньне Літвы адносна Польшчы. Гэтым Польшча падчырквае сваю цікавасьць да будучых польска-літоўскіх адносінаў,

Што датыча магчымасьці вярнуць высланых у мінулым годзе з Віленшчыны літоўскіх дзеячоў—дык Залескі заявіў, што ніхто з іх не зьвяртаўся з падобнымі стараньнямі да польскае ўлады.

На пытаньне Біржышкі—чаму польская ўлада ў працягу некалькі гадоў не дазваляе існаваць літоўскім школам у Сэйненскай акрузе і застаўляе літоўскіх дзяцей хадзіць у польскія школы, Залескі вытлумачыў, што віною ў гэтым ёсьць недахоп літоўскіх вучыцялёў. Міністар узбудзіў пытаньне аб спэцыяльным дагаворы з Літвою, па якому літоўскія вучыцялі маглі-б прыбываць у Віленшчыну проста з Літвы.

На пытаньне, ці не азначала ўчасьце Пілсудзкага ў сьвяткаваньні 9-га кастрычніка ў Вільні (ўгодкі паходу Жэлігоўскага) прызнаньне Польшчаю гэтае акцыі—Залескі адказаў, што Пілсудзкі быў у Вільні, як ураджэнец гэтага места і... толькі!...

Арышты „камуністых".

На абшарах трох ваяв. Малапольшчы і Валынскага — польскія паліц. ўлады 3-га лютага пачалі ліквідацыю „антыдзяржаўных камуністычных арганізацыяў". У выніку гэтае „ліквідацыю" да гэтага часу арыштавана каля 50 асобаў—„камуністых", якіх пасадзілі ў львоўскі вастрог. Польскія газэты пішуць, быццам, усе арыштаваныя ў студні гэтага году мелі „антыдзяржаўныя" нарады ў Данцыгу, і што ўсе яны належаць да „камунізуючых" партыяў.

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— У форце Раковіцы каля Кракава пры пераносе выбухла адна міна, ранячы 5 асобаў.

Што дзеецца ў сьвеце?

Найлепшы праект забясьпечыць чалавецтва ад вайны.

Дацкі прафэсар Фінборгсон нядаўна абвясьціў арыгінальны праект, які мог-бы найляпей забясьпечыць чалавецтва ад вайны. Згодна гэтага праекту, усе дзяржавы павінны выдаць такі закон, па якому ўсе сябры ўрадаў і парляманту, міністры, паслы і сэнатары пасьля абвяшчэньня вайны, павінны пайсьці на фронт у першую лінію, як звычайныя жаўнеры. Свае-ж паўнамоцтвы яны пнвінны перадаць наступным па сьпіску кандыдатам.

Гэты праект, як ніякі другі, найляпей папярэдзіць узьнікнавеньне вайны, у часе якой, як ведама, урады і парляманты крычаць аб патрыятызьме... коштам сялян і работнікаў.

Зьнішчажэньне нявольніцтва ў Бірме.

Нядаўна пісалася ў „Сялянскай Ніве" аб тым, дзе яшчэ існуе нявольніцтва... але ня ўсе краіны з гэтым паганым зьявішчам былі пералічаны. У паўночнай часьці індыйскай правінцыі Бірмы нявольніцтва захоўвалася да апошніх часоў. Толькі дзякуючы ўплывам спэцыяльнай ангельскай камісіі, у Бірме адпушчана на волю больш 400 нявольнікаў.

Процівaенныя настроі.

Замежныя газэты пішуць, што цэлы рад ангельскіх местаў пастанавіў спыніць вонкавую пашану здабычаў (трафэяў) сьвятовае вайны. Так меставая рада Манчэстэру рашыла выкінуць з грамадзкіх садоў гарматы, танкі і іншыя ваенныя трафэі. Места Эдынбург свае твафэі прадало з аўкцыёну, атрыманыя-ж гэтакім спосабам грошы, аддало на мэты дабрачыннасьці. Меставыя рады Абердына і Нордэнгленда парашылі некаторыя свае трафэі ўтапіць! Мэста Бірмінгэм усе свае трафэі злажыла ў адным са сваіх складаў.

Першыя крокі сацыялістычнага габінэту ў Нарвэгіі.

Новы нарвэскі сацыялістычны ўрад ужо распрацаваў праект, згода якога павінны быць спынены рэгулярныя заняткі жаўнераў. Дзьве роты гвардыі, якія створаны ў часе вайны, павінны быць распушчаны.

Гэтыя способы аграніченьня мілітарызму, дадуць ашчаднасьці балей 5 мільёнаў карон. Але-ж зьдзейсьніць гэта ня ўдасца, бо парлямант выразіў ураду недавер, а такім парадкам урад пойдзе ў адстаўку.

Казьні камуністых у Кітайшчыне.

Замежныя газэты пішуць, што кантонскія ваенныя ўлады даканалі масавых арыштаў камуністых. Гэтыя арышты здарыліся, якраз на пярэдадні кітайскага Новага Году, у які быццам, меўся быць выклікаць камуністымі дзяржаўны пераварот. З ліку арыштаваных, 400 камуністых ужо паддана казьні.

У сувязі з гэтым на лініі чугункі Шанхай—Нанкін абвешчана асаднае палажэньне.

Войскі гэнэрала Фэнг-Ю-Сыанга захапілі ў палон у правінцыі Чылі аддзел манджурскага войска, у якім было каля 500 кітайцаў і 100 расейскіх белагвардзейцаў, на чале з палкоўнікам.

Беспарадкі ў Індыі.

3-га лютага прыехала ў Бомбэй ангельская парляманцкая камісія на чале з Саймонам для канстытуцыйнае рэформы ў Індыі.

У сувязі з гэтым Індусы-нацыяналістыя абвесьцілі 24-гадзінную забастоўку-пратэст. Вялікі-ж натоўп людзей, адзетых у белую адзежу, пашоў на прыстань спатыкаць дарагіх гасьцей, нясучы перад сабою чорныя сьцягі з надпісам: „Далоў ангельскі імпэрыялізм".

У наступныя дні, у некалькіх мясцох Індыі выбухлі вялікія беспарадкі. Ангельская паліцыя страляла ў людзей. У Мадрасе забіта 2 Індусы, а 17 ранена, з боку паліцыі ранена 8 чалавек. Палажэньне тутака вельмі сур'ёзнае, бо на падмогу паліцыі выклікаваны войскі. Індусы, якія сабраліся перад будынкам галоўнага суду, закідвалі каменьнямі паліцыю і напалі на Ангельцаў.

У Калькуце студэнты кідалі каменьнямі ў будынак урадавага суду. Паліцыя не змагла разагнаць дэманстрантаў, даканала гэтага войска з падмогаю штыкоў. Многа студэнтаў ранена.

У Бомбэю дэманстранты закідвалі каменьнямі трамваі і аўтабусы. Старонькі байкоту спалілі на вуліцы партрэты Бальдвіна, Саймона, Біркэнхэда і Мак Дональда (ангельскія палітычныя дзеячы).

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— Апошнімі днямі ў некаторых мясцох вострава Крыта (Грэцыя) адбыліся пратэсты і дэманстрацыі процій росту налогаў. Дэманстранты нават прабавалі падпаліць будынкі самаўрадаў.

— У месяцы Аячыо (сталіца высьпы Корсікі, якая знаходзіцца пад уладаю Францыі) паліцыя даканала вобыскаў у рэдакцыі і выдаўца газэты „Мувр". Гэтая газэта за апошні час вяла энэргічную прапаганду за аддзяленьне Корсікі ад Францыі.

— На чугункавай станцыі Рыё-дэ-Жанэйро (Бразылія) выбухлі вялікія беспарадкі і сутычкі жаўнераў з паліцыяю. Прычынаю — лішэньне жаўнераў права бясплатна езьдзіць на чыгунках. Бразыльскі ўрад абвесьціў, што ён не затрымаецца перад уваружаю сілаю, калі ня будуць спынены беспарадкі.

— Амэрыканскі сэкрэтар мін. зам. спраў, Кэльлёг, паведаміў парляманцкую камісію зам. спраў, аб тым, што ўрад Злучаных Штатаў жадае заключыць міжнародны дагавор, забараняючы ўжываньне падводных лодак.

— 5 лютага, у 10 угодкі заключэньня францыска-амэрыканскага саюзу, у Вашынгтоне падпісана французска-амэрыканская арбітражная ўмова.

— У Сінгапуры (Інда-Кітай), ангельская паліцыя выкрыла камуністычную змову. Даканана шмат арыштаў, пераважна паміж кітайцаў.

— Замежныя газэты падаюць весткт, што ў Барсэлёне (Гішпанія) ідуць крывавыя сутычкі ўрадавых войскаў з работнікамі. Прычынаю гэтага зьяўляецца ўвядзеньне новага падаходнага налогу.

— Рэчазнаўца рэпарацыйнай камісіі Гільбэрт Паркер устанавіў для Нямеччыны рэпарацыйны доўг сумаю 2 з паловаю мільярдаў даляраў.

НАВІНЫ.

— **Канфіската і зварот № 14 „Сялянскае Нівы".** 8-га лютага па загаду Камісара Ураду на м. Вільню быў канфіскаваны № 14 „С. Н." за надрукаваньні лёзунгі сьпіску № 18.

У наступны дзень, на разгляду матываў канфіскаты Віленскім Ваяводам— газэта была зьвернута.

— **Канфіската № 15 „Сял. Нівы".** № 15 „С. Н." ад дня 15 лютага 1928 г. па загаду Камісара Ураду канфіскаваны за вестку з краю „Страляюць".

— **Зацьвярджаньне канфіскатаў.** Камісар Ураду на м. Вільню паведамляе рэдакцыю, што канфіската „Сял. Нівы" № 9 і 7 зацьверджана карным аддзелам Віленскага Акружнага Суду.

— **Канфіската адозвы.** Па загаду Камісара Ураду на м. Вільню канфіскавана адозва—вершам „За блёк галасы", выданая Беларускім Цэнтральным Аб'яднаньнем Выбарным Камітэтам.

— **У „Беларускай Хатцы".** У паўлюкевічавай будцы, якая носіць назоў „Беларуская Хатка", зьбіраюцца ўсякага роду чалавечыя тыпы. Разумеецца, што не бракуе і крыміналістых. У мэтах таго, каб выліваць гэтакіх тыпаў, як пішуць віленскія польскія газэты, паліцыя наладзіла абдаву.

Так што, як відзім, дык паўлюкевічавая будка і ў гэтым выпадку зьяўляецца прыдатнаю і... карыснаю.

ВОКАМ ПА СЬВЕЦЕ.

X

У газэтах нядаўна зьявілася вестка, што гішпанскі кароль Альфонс VIII разводзіцца са сваей жонкаю дзеля таго, каб ажаніўшыся ізноў, даць Гішпаніі адпаведнага наступніка каралеўскага трону. Трэба зазначыць, што гішпанскі кароль мае двох сыноў, але-ж абодва яны — нейкія выродкі, недалужныя розумам.

Згодна навуковых досьледаў гэтакая зьява тлумачыцца выраджэньнем, як прычына гэтаму ставіцца—ненармальнае жыцьцё продкаў.

Як будзе ў Гішпаніі, яшчэ ня ведама. Пэўна, што сучасныя старэньні караля аб адпаведным наступніку не дадуць пажаданых вынікаў, магчыма, што калі народ не прагоніць зусім каралеўскую ўладу, дык пасьля Альфонса будзе панаваць які-небудзь здаровы сябра каралеўскага роду, бо сыны Альфонса зьяўляюцца проста такі — дурнямі. А калі так, дык Гішпанія ўратуецца ад караля — дурня... Але-ж гэта можа здарыцца толькі таму, што сыны Альфонса формэнныя дурні, ну, а калі-б адзін з іх быў толькі дурнаваты? У такім выпадку ў сілу каралеўскага права, над дваццаці мільёнамі Гішпаніяй панаваў-бы дурнаваты кароль.

Гэтакая самая праява была і ў расейскім царскім родзе. Былі людзі, якія гаварылі, што расейскі царскі род таксама выраджаецца. Праўда, выраджэньне расейскага царскага роду, яшчэ не дайшло да гэтакай ступені, як у Гішпаніі, аднак-жа шмат хто становіча цьвердзіў, што наступнік царскага трону Аляксей да царстваваньня не падходзіць.

Ясна, што ў гэтакім выпадку прыдворныя царскія колы, пацішу вызначалі наступніка Мікалаю. Выбар тагды пада ў на маладога князя, стрэйнага брата Мікалаевага — Дымітрыя Паўлавіча.— Князь Дымітры зьяўляўся, па думцы прыдворных колаў, самым адпаведным кандыдатам на цара.

Успамянуць гэта здарылася дзеля таго, што ў гэтага князя Дымітрыя, які жыве цяпер у Лёндане і жанаты на Амэрыканцы, дачцы мільярдэра, радзіўся нядаўна сын. У сувязі з гэтым, ангельскія, а за імі і іншыя газэты падалі самыя сэнсацыйныя весткі: „Будучы цар Расеі радзіўся ў Лёндане", „Сын у наступніка расейскага прастолу" і г. д.

Дык вось знача, як людзі меркавалі і як мяркуюць!... Але-ж нейкі лёс судзіў інačай, бо ў адзін прыгожы дзень паліцыі даўлі Мікалай і ўвесь яго род. Гэтакім чынам Расея звольнілася ня толькі ад Мікалая, але-ж і наагул ад царскае ўлады. Праўда, у выніку барацьбы за ўладу, Расея ўцярпела вельмі многа, але-ж пераможшы ліхалецьце яна ідзе да поўнага народаўладзтва. Паступова, хоць маленькімі крокамі Расея становіцца дзяржаваю, дзе сам народ будзе поўным гаспадаром сваей старонкі.

Калі распачалася гутарка аб народаўладзтве, дык варта пагаварыць і яшчэ аб адной праяве ў гэтым кірунку.

Гутарка будзе аб Палестыне, дзе галоўным местам зьяўляецца Ерусалім.

Палестына, гэта тая старонка, дзе ў далейшыя часы было жыдоўскае царства. Але-ж яшчэ да нараджэньня Хрыста жыдоўскае царства падпала пад уладу рымскага цара.

Рэч зразумелая, што Жыды заўсёды думалі аб вызваленьні з-пад чужацкага панаваньня, а для гэтага час-ад-часу браліся за аружную барацьбу. І трэба адзначыць, што гэтая барацьба канчалася нічым, бо скінуць рымскае панаваньне Жыды не маглі. У рэзультаце гэтага рымскі цар гэтак загневаўся на Жыдоў, што разбурыў іх сталічнае места Ерусалім, а самых Жыдоў разагнаў па ўсяму сьвету.

Аднак-жа гэтае няшчасьце ня зьнішчыла Жыдоў... Яны захавалі сваю рэлігію і нацыянальную самабытнасьць, не пакідаючы думкі адрадзіць Палестыну, як незалежную дзяржаву.

Гэта ім не ўдавалася аж да часу сусьветнае вайны... Толькі пасьля вайны Англія, адабраўшы Палестыну ад Туркаў, стварыла Жыдоўскае царства. Але-ж Англія не дала яму поўнае незалежнасьці, а ўтрымала сабе права вярхоўнае ўлады над Палестынай. З гэтакім палажэньнем іх дзяржаўнасьці Жыды не згадзіліся. Зьявілася такая партыя, так званых сыяністаў-рэвізыяністаў, якія пад кіраўніцтвам жыдоўскага дзеяча Ул. Жабацінскага, усімі спосабамі стараюцца здабыць жыдоўскаму царству ў Палестыне поўную незалежнасьць.

Хоць змаганьне за гэта ідзе памалу, аднак-жа не безрэзультата. Англія пад націскам жыдоўства ўсяго сьвету, змушана час-ад-часу пайсьці на ўступкі і даць сякія-такія палёгкі Жыдом у іх роднай старонцы.

Гэтымі днямі ўвайшоў у сілу новы закон аб жыдоўскіх самаўрадах у Палестыне, які значна пашырае жыдоўскую самадзейнасьць.

Так што як бачым, дык чужацкае панаваньне нікому ня міла. Навет і залатое ярмо цяжка насіць, нават і залатая клетка ўсё роўна мучыць. А каб паўней гэта абрысаваць, хочацца даць і яшчэ адзін прыклад.

Шмат каму здаецца, што варта аддацца пад пратэктарат (апякунства), гэтакай багатай і залатой дзяржавы, як Злучаныя Штаты Паўночнай Амэрыкі... Але-ж вось што прыходзіцца чытаць у газэтах.

„У сувязі з тым, што Ліндбэрг прыяжджае на Гаіці, прэса распачала рэзкую кампанію процій яго і заклікае жыхарства ўстрымацца ад прывітаньня яго".

І вось у чым тут справа... Ліндбэрг, гэта той амэрыканскі лётнік, які першы на самалёце пераляцеў цераз Атлянтыцкі акіян з Нью-Ёрку да Парыжа. Цяпер-жа гэты самы Ліндбэрг разьяжджае самалётам па некаторым старонкам. Паміж іншым мае думку прыляцець і на Гаіці, дзе яго, як відаць з газэтных водклікаў, не жадаюць прыняць, і вось чаму.

Гаіці, гэта невялікая высьпа ў Амэрыцы, якая была некалі незалежнаю дзяржаваю. Але-ж з часам падпарадкавалі гэтую дзяржаву сабе Злуч. Штаты Паўн. Амэрыкі.

Як вынікае з таго, што Гаіці варожа адносіцца да Ліндбэрга, прадстаўнік пануючай дзяржавы над Гаіці, дык яшчэ раз кажу, што навет і залатое ярмо цяжка насіць, навет і залатая клетка мучыць. Гэта мой пагляд на справу чужацкага панаваньня над іншым народам. Думаю, што і чытачы „Сял. Нівы" згодзяцца са мною.

Зыркі.

Куток рытмаў.

МОЛАДЗІ.

Покі сэрца гарыць маладое,
Покі сілу мы маем ў руках,
Мы кавадь будзем шчасьце людзкое...
Покі сэрца гарыць маладое —
Будаваць мы павінны наш гмах.

Да работы павінны прыняцца
Мы ад гэтага заraз-жа дня,
Мы спазьніліся, нам трэба сьпяшацца...
Да работы павінны прыняцца, —
Адраджэньня гарела-б зара.

Мы сваей мазалістаю працай
Расьцярэбім заросшы дзірван,
Мы зрачэмся тэй долі батрачай,
А сваей мазалістаю працай
Створым вольнасьць для нашых сялян.

Дык да працы, сябры маладыя,
Хай зычыць гэта слова, як звон.
Згінуць ворагі нашы ліхія,
Папрацуем сябры маладыя,
Каб хутчэй разваліўся палон!

Язэп Народнік.

СІНЯЯ ЭЛЕГІЯ.

Я ўспамінаю дні і вочы сінія,
Спатканьні нашы між старых крыжоў,
Сярод магілкаў мы былі адзіныя,
Між мёртвых—двое нас: жывая кроў.
Тагды глядзеў я ў вочы і бесканечнае
У маей душы было, як мілы госьць...
Ня ведаў я ў той час, што недарэчнае,
Непераможнае на сьвеце ёсьць.
Я ўспамінаю дні і вочы ясныя...
Балюча мне цяпер, не няма, —
Яе, што ў дні жыцьця майго атласныя,
Была мне тым, чым і душа сама.
Балюча мне таму, што мы адзінае
Кахалі разам шчыра й за адно,
Але-ж ў жыцьцё тагды, праз неба сінае,
Не прарубалі мы сабе акно.

Скарга.

Беларусы, Сяляне і Работнікі!

18

гэта адзіны беларускі сьпісак, за каторы Вы павінны галасаваць.

Грамадзяне Беларусы! Галасуйце за сялянска-работніцкі сьпісак 18

Гаспадарскі аддзел.

Рады для гаспадароў.

Праўда, яшчэ толькі люты, дык мо' хто падумае, што даваць рады гаспадаром аб першых веснавых работах яшчэ ня час. Аднак-жа мы паглядаем на справу інačай. Мы ведаем, што ад вясновае працы залежыць увесь год, дык вось чаму цяпер ужо будзем, па магчымасьці, пісаць аб веснавых працах у полі, каб беларускія сяляне зачасу ведалі, што і як ім, паводле навукі, рабіць, каб маглі шго-колечы падгатовіць, наладзіць і прыдбаць. А знача!...

Як толькі зыдзе сьнег і стане цёпла—зямля пачынае награвацца, а ральля тады падсыхае. Дык вось, каб яна зусім ня высахла, трэба загадзя выяжджаць на поле з бараной. Баранаваньне, асабліва для тых, у каторых поле загарана на зіму, павінна быць першай і абавязкавай работай з раньняй вясны.

Праз зіму—ў зямлі набіраецца шмат запасу вільгаці, а гэта зімовая вільгаць для нашай зямліцы вельмі важная, вельмі дарагая. Вясной—зямля, як толькі пачне падсыхаць—трэскаецца, і праз гэтыя шчыліны тая зімовая вільгаць—як па кноце—падымаецца парай у паветра і гэтакім парадкам, разумеецца, прападае.

Каб-жа затрымаць гэту вільгаць, кожны добры і руплівы гаспадар павінен бараной узрушыць зямлю на 2—3 цалі з самай вясны, бо гэтым ён пазакрывае тыя шчыліны ў зямлі, праз каторыя ўцякае сама вільгаць.

Кажуць, што пасьля баранаваньня зямля хутчэй высыхае. Праўда, але ня зусім: перасыхае яна, робіцца рыхлейшай, але не высыхае, бо толькі той верхні слой зямлі, каторы мы ўзрушым бараной—падсохне, але затое захаваем мы ўсю тую вільгаць, каторая знаходзіцца ў глыбіні зямлі, а каторай, пасьля, праз доўгі час будзе карыстаць пасеянае збожжа і гэтакім парадкам ня так будзе баяцца тых засухаў, якія ня раз губяць усю працу і надзею нашага хлебароба.

Апрача таго, баранаваньнем—мы разрыхляем верхнюю скурку на ральлі і гэтакім парадкам дадзём больш доступу паветра ў самую зямлю, без каторага жыцьцё—расьлін—ніякога ня можа.

Вось дзеля гэтага самага паветра, мы павінны баранаваць ня толькі ральлю, але і сенажаці, выганы, канюшыну, жыта, а кожная расьліна ад гэтай працы над ёю будзе лепш расьці і красавацца.

Што гэта праўда, я сам пераканаўся, бо сам на сваім полі спрактыкаваў: баранаваў я ня толькі сенажаць, выган, канюшыну першагоднюю (2-гадовую канюшыну — баранаваў спружыннай бараной), пшаніцу, жыта, але і ярыну: бульбу, боб, ячмень, авёс, мешанкі (авёс, выка, гарох, боб), і гэтым ня толькі іх не папсаваў, а яшчэ папраўіў: пасьля баранаваньня ўсё стала лепш расьці.

Другой, вельмі важнай прыладай для нашай веснавой работы на полі—спружынная барана.

Калі ральля першы раз ужо забаранавана, ці, як кажуць, заскароджана, усю ярыну можна сьмела сеяць пад спружынную барану; плуга ня трэба браць у рукі, бо, пераворачваючы ім зямлю другі раз, толькі высушым яе.

За барану брацца з вясны што-найраней, абы толькі ня было гразка. Дык, зважаючы, дзе зямля перш падсохла, там і баранаваць: на адным месцы выпадзе тыднем раней, на другім—тыднем пазьней, але за тое не загігнецца работа.

З сяўбой—таксама ніколі ня варта сьцягіваць: абы ральля крыху абагрэлася, падсохла, дык і бярыся за сяўбу, бо тады ў зямлі шмат яшчэ запасу вільгаці, карыстаючы з яе, расьліна ўмацуецца, тады і ўсю лета ня так будзе баяцца засухі. І, калі нельга пазьвіцца з сяўбой ярыны, то не адкладаючы, трэба брацца ўжо за варыва. Шмат ужо каторыя гаспадары сеюць, напрыклад, буракі навет на зіму і яны дужа добра ўдаюцца.

Па вялікіх гаспадарках—пасеянае поле—шмат ужо дзе цяпер—вальцуюць, а робіць усё гэта дзеля таго, каб зямлю прыціснуць і гэтакім парадкам затрымаць у ёй на даўжэйшы час зімовую вільгаць, бо прыціснутая вальмаць зямля, разумеецца, ня так паруе.

ВЕСТКІ З КРАЮ.

Аб адным факце.

Як толькі Польшча стала моцнаю нагою на частцы нашае Бацькаўшчыны-Беларусі, зараз-жа хапілася за школьніцтва, за навучаньне нашых дзетак. Бадай, што ў-ва ўсіх куткох, нават глухіх, Заходняе Беларусі пазакладала свае ўрадавыя пачатковыя школы... з мэтаю апалячыць Беларускі Народ. Але, як бачым, пастаўленая мэта да гэтага часу ня зьдзейсьнілася. Чаму? Адказ просты — Беларускі Народ пачуў сябе Народам з сваеаблічнаю душою, з сваею моваю...

Калі ўспомніць, якая мэтода практыкавалася з пачатку польскімі вучыцелямі адносна Беларусаў і іх дзяцей, дык і цяпер кожны сьвядомы Беларус пачуе абражаньне свайго нацыянальнага пачуцьця. Бо-ж, у толькі—што адчыненых школах польскія вучыцялі намаўлялі беларускіх дзяцей цурацца сваей роднай мовы, не пазвалялі ў школах гутарыць пабеларуску, кажучы, што беларуская мова неправідловая, простанародная, хамская і што яна ня мае літэратуры. Беларускай мове, па перакананьню тых вучыцялёў, нідзе няма пачэснага месца, бо яна ня ёсьць мова асобае нацыі, Народу.

Што беларуская мова ня мае пачэснага месца між іншых „культурных“ моваў, з гэтым я, нажаль прымушаны згадзіцца. Але-ж ня дзіва! У працягу многіх вякоў Беларускі Народ ня быў і цяпер ня ёсьць гаспадаром свайго краю. Ен ня меў і ня мае магчымасьці падняць сваю культуру, доказам чаго і была-б яго культурна-выробленая мова.

На нашай памяці пачалося адраджэньне Беларускага Народу, а ўжо маем Коласа і Купалу, творамі якіх зацікаўлены і народы з вышэйшаю культураю.

Каб гэта ведалі першыя польскія вучыцялі, якія наехалі на „Крэсы“ з глыбокае Польшчы, пэўна, не ганілі-б беларускае мовы, а стараліся-б прышчапіць, замацаваць у маладых сэрцах любоў да яе.

Калі глянуць цяпер, якое вучэньне ў польскіх школах, дык кожны Беларус адчуе сум і тугу... Бо-ж, па некалькі зімаў дзеці ходзяць у школу і нічога не навучацца, калі ня лічыць таго, што зможа выляпіць з гліны нейкую хару, ці выразаць з паперкі цацку. Калі, часамі, такому вучню з „пяцізімоваю“ адукацыяю нагодзіцца што-колечы прачытаць, дык усё выйдзе наадварот, а пра пісаньне ляпей ня гутарыць. Гэнае насоўвае сумную думку, што ў польскай школе беларускае дзіця ня вучылі так, каб ён мог навучыцца чаго-кольвек карыснага для сваей будучыні, а яго вучылі, каб ён гарэй ня мог чаму навучыцца. Чаго-ж дзівіцца, што беларускае сялянства неахвотна пасылае сваіх дзетак у польскую школу, што ляпей яно маўкліва згаджаецца плаціць „школьныя“ кары, або сядзець у вастрозе, ці арыштах. Сялянства ў працягу 10 гадоў ужо пераканалася, што польская школа не дае добрага ўзгадаваньня ягоным дзецям, не дае таго, што яно лічыць карысным для сваіх дзяцей і сваей Бацькаўшчыны-Беларусі.

А. І.

Здарэньне.

(Вёска Казыроўшчына Пастаўск. пав.).

7 Студня г.г. у вёсцы Казыроўшчыне, у памешканьні Мікалая Казароўца сабралася многа вясковай моладзі на вечарынку. Спачатку ўсё было добра і спакойна. Праз некаторы час прышлі на гэтую вечарынку два паліцыянты з Варапаеўскага пастарунку. Гаспадар запрасіў іх на пачастунак. Пасьля пачастунку паліцыянты, відочна заглянуўшы ў „kieliszki“, зьявіліся ў тое памешканьне, дзе адбываліся скокі ўжо з бадзёрным гумарам. Раптам, ні з таго, ні з сяго сярод моладзі паўстала непаразуменьне, тады гаспадар памешканьня пачаў паказваць паліцыянтам няпрошаных гасьцей, якіх паліцыянты так ветліва пачалі прасіць аб выхадзе, што многія з гасьцей чуць паўставалі з падлогі. Аднаго хлапца, Антона Казароўца з вёскі Голбея паліцыянты вывелі з хаты і пачалі біць і цкаваць сабакамі. Гэта заўважыў яго сусед з той-жа вёскі— Пётра Пачкоўскі і, вышаўшы да паліцыянтаў, пачаў іх прасіць, каб яны пакінулі невінаватага хлапца. У гэты момант паліцыянт Новак, выхваціўшы рэвальвэр, кінуўся да Пачкоўскага. Пётра Пачкоўскі пачаў уцякаць. Паліцыянт Новак, прабегшы за ім некалькі крокаў даў выстрал у Пачкоўскага... Куля трапіла ў сэрца і праз некалькі мінут Пачкоўскі быў мёртвы. Гэтую трагэдыю бачылі каля 20 асобаў.

Няма ведама, ці знойдуць вінаватых гэтага „прылічнага“ выпадку, ці не?

Паўла Пачкоўскі.

Некалькі слоў аб нашай інтэлігэнцыі.

Ёсьць у нашай Грыцэвіцкай воласьці, як і ў іншых куткох Беларусі шмат вясковай інтэлігэнцыі. Ня ведаю, як дзе, але наша інтэлігэнцыя ў сутнасьці сваей, зьяўляецца тым сьмяцьцём, якое кожны шануючы сябе чалавек, якой-бы ён нацыі ня быў, абходзіць кругом. У самай рэчы, што варт чалавек, калі ён выракаецца ўсяго свайго роднага, сваей нацыянальнасьці, сваіх братоў, глядзіць на іх з пагардай, называючы „мужыкамі“ і ў той-жа час ня можа назваць сябе ні Паляком, ні Расейцам, ні Жыдам, ня можа прытарнавацца да чужацкае мовы, культуры, духоўна зблізіцца з той, ці іншай нацыянальнасьцяй. Такі чалалавек ня варт добрага слова. Такія людзі, як я ўжо сказаў, называюцца сьмяцьцём, якое выкідаецца ў памыйную яму. Ад пэўнага часу, найлепшая частка вяскавой моладзі ў розных куткох воласьці, час ад часу ставіць тэатральныя прадстаўленьні, пашыраючы такім чынам родную, беларускую культуру. Цяжкая гэта праца! Цяжкая яна затым, што ў сваей большасьці, вясковы хлапец, ці дзяўчына, пазбаўлены той веды, без якой вясьці культурна-асьветную працу вельмі трудна. Цяжкая яна затым, што яго родны брат, які дастаў веду, ня хоча яму памагаць, цураецца яго, сьмяецца і г. д... Цяпер далей. Шэсьць гадоў калечацца нашы дзеткі ў польскіх школах. Шэсьць гадоў нашы сяляне падаюць дэклярацыі на родную школу, а наша вясковая інтэлігэнцыя пальцам крануць ня хоча, каб памагчы сялянскім дзеткам здабыць асьвету ў роднай мове. Шмат хто з гэтых „інтэлігэнтаў“, дастае і беларускую газэту, а калі ў яго спытацца, што чуваць на сьвеце, дык ён буркне нешта пад нос ды і пойдзе. П'янства пашыраецца ў нас з кожным днём, а наша інтэлігэнцыя, нашае духавенства, як праваслаўнае, так і каталіцкае, і паўслова ня скажуць насупрацьгэтага зла. Пужаючыся свайго нацыянальнага, Беларускага руху, гэта „саламяная інтэлігэнцыя“ і другім абцінае рукі, ставячы розныя тармазы і перашкоды. У сваім унутраным жыцці наша вясковая „інтэлігэнцыя“, праводзіць час за бутэлькаю, картамі, ходзіць на задніх лапках прад „панамі палажэньня“.

Вясковая ітэлігэнцыя! Годзе падлізывацца, далоў нявольніцкую псыхалёгію! Сьмела прыступай да будаваньня сваей Бацькаўшчыны, а не — дык на векі-вечныя ганьба і сорам табе!

Няхай жыве вясковая моладзь, яна, не зважаючы ні на якія труднасьці і перашкоды, пашырае сваю родную Беларускую культуру!

Мужычок.

„Сялянская Ніва“ — газэта камуністычная і нялегальная.

(Фальв. Масткі, Дзісьненскага павету).

Аляксандар Галінскі, які жыве ў фальварку Масткі, праз доўгі час атрымліваў „Сялянскую Ніву“. Аднойчы, у сьнежані мінулага году, камандант Германовічаўскае паліцыі з заступнікам аж нават павятовае паліцыі, прышлі да гэнага сяляніна і... паказалі яму 2 № газэты, дастаўшы з кішані. Аднача сна-ж павялі „службовую“ гутарку, што Галінскі належыць да антыпаньствовае партыі, бо атрымлівае „Сялянскую Ніву“ — газэту нялегальную і камуністычную. У выніку гутаркі камандант напісаў пратакол на Галінскага і на прынесеныя з сабою 2 нумары газэты, пагразіўшы, што калі ён далей будзе атрымліваць газэты, дык будзе арыштаваны і пасаджаны ў вастрог.

Галінскі, баючыся, каб дзеці не асталіся без карміцеля, стаў прасіцца каманданта, каб на гэты раз дараваў яму і даклярараваў адмовіцца атрымліваць газэту...

„Nu patrzaj, żeby ja drugi raz nie przyszedłem do pana z taką gazetą i, jeżeli pan będzie zajmować się brudnemi białoruskiemi sprawami, to zapakujemy...“ — сказаў нарэшце камандант, адыходзячы з пратаколам.

Дапяў свайго!

Сьведка.

Дзікар у Даўгінаўскай пошце.

Маючы пільную справу да чалавека, які жыве ў Вільні, прышоў я на пошту пагутарыць з ім па тэлефону. На пошце я папрасіў нейкага паштовага працаўніка паклікаць да тэлефону ў Вільні патрэбную мне асобу. Працаўнік, не падымаючы вачэй, адказаў мне, што надта вялікі мароз і разгаварыцца дзеля гэтага з Вільняй не магчыма (?). Тады я пабеларуску папрасіў прадаць мне дзьве паштовыя маркі да пісьма. Але гэты самы панок адказаў: „Niech pan do mnie mówi po polsku, czy po rosyjsku“. Я пачаў тлумачыць, што папольску гаварыць ня ўмею, а толькі трохі разумею гэную мову, дык ён кажа, што ён таксама ня ўмее і не разумее пабеларуску і адсунуў ад сябе мае грошы. Грошы я ізноў падсоўваю яму ды-й спытаў „можа хто другі разумее?“ (З-заду за гэтым панком стаяў другі, апрануты ў паштовую хворму). Панок зачырванеўся і паднятым голасам адрэзаў: „Pan wie, że we wszystkich Urzędach trzeba mówić po polsku“. А калі я на гэта сказаў, што ён павінен разумець пабеларуску і саслаўся на языковую ўставу, дык ён аж запеніўся і адсунуў ізноў мае грошы. Разам са мною стаяў другі Беларус, дык запенены панок не здавольніўшы мяне, спытаў у яго: „Co pan chce?“. Беларус гэны таксама кажа „чахамску“, што і яму трэба марку... Панок выкінуў яму марку і счырванелы і запенены адышоў ад ваконца. Мейсца яго заняў другі, стаяўшы з-заду ў часе нашай гутаркі, і ў канчатку задаволіў маю просьбу.

Дык вось як бывае, калі пападзецца часамі заядлы паляк... маркі нават ня хоча прадаць. А што-ж тады казаць аб беларускай газэце, калі пападзецца яму на вочы яна.

Сусед з Даўгінава.

Туды і дарога.

(Пружаншчына).

Паляк М. Квяткоўскі, некалькі гадоў служыўшы ў палітычнай паліцыі, шмат Беларусаў запакаваў у пружанскі вастрог. Але і сам ня выкруціўся. А сталася гэта вось як.

Атрымаўшы за верную службу „мэдаль з рэдзькі“, гэты панок аднаго разу надзеў сэквэстратарскую адзежу і пашоў у недалёкія ад Пружан вёскі сьцягваць ад сялянаў падаткі. Але ў гэтай справе яму не пашчасьлівілася. Сяляне ведаючы яго, даказалі ў Пружану і... сэквэстратар апынуўся за кратамі. Дык яму і падобным да яго ўсім туды дарога.

М. Бедны.

Парупіліся.

(в. Шэні, Пружанскага пав.).

Каб забясьпечыць сялян з гігіэнічнага боку, г. зн. каб напіўшыся абмылкова нясмашнае вады, яны часамі не паўміралі — Пружанскі стараста выдаў загад, паводле якога кожны гаспадар павінен прыбіць да сваей студні дошчачку з напісамі „Nadaje się“, альбо „Nie nadaje się“ да піцьця. А хто гэтага ня выканае, заплаціць 15 злотых кары. Так, п. Стараста парупіўся аб здароўі сялян... Але перш яму трэба было-б глянуць на сялянскія зямлянкі, а тады ўжо на ваду!

М. Бедны.

Усячына.

Гадзіньнік без заводкі.

Адна ангельская фірма гадзіньнікаў выпусьціла ў прадажу кішанковыя гадзіньнікі, якія ня трэба заводзіць. Гадзіньнік мае спэцыяльную рухавую гірку, якая нават пры самым нязначным руху насіцеля гадзіньніка калышацца і заводзіць спружынку гадзіньніка.

18 Выбаршчыкі-Беларусы, гэта адзіны сьпісак кандыдатаў у Сойм і Сэнат. 4 і 11 сакавіка, усе як адзін, ідзеце да абвадовых урнаў і аддайце за гэты сьпісак свой голас.

НАШАЯ ПОШТА.

Зьбянтэжанаму. Вашая карэспандэнцыя „Як зьдзекуецца над Беларусамі паліцыя Ваўкавыскага павету“—не падходзіць дзеля цэнзурных умоваў.

Я. Дзем'яновічу. Карэспандэнцыю па магчымасьці зьмесьцім. Газэту пасылаем.

Каськевічу Гальяшу. Газэту вам пасылаем.

Дасталі ад:

Zeitungs-Vertrieb—10 зл.; Чагліса Ф.—8 зл.; Хведчына Я., Кульніка Ст., Лісоўскага А., Шырошына, Казака С., —па 4 зл.; Гутора М., Каськевіча Гальяша—па 3 зл.; Татарыновіча П., Маркевіча А., Міхневіча Я., Міцкевіча Ул., Рабізы Ю., Мігулго В., Бельскага Б., Шырынскага А., Сачэвы А., Пятроўскага П., Барыса Т., Хілько Ю., Бурачонка А., Жука А.—па 2 зл.; Калбаскі П., Ваявудзкага Ўраду, Гэрмана Я.—па 1 зл.

Сяляне-Беларусы! Памятайце, што сьпісак. за каторы вы павінны галасаваць на выбарах у Сойм і Сэнат мае

№ 18

Рэдактар і выдавец А. Герасімчук.

Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны—Вільня, Людвісарская 1.